Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
YVES BOT
prednesené 14. apríla 2016 [1]

**Vec C-492/14**

**Essent Belgium NV**
**proti**
**Vlaams Gewest,**
**Inter Energa a i.,**
**Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG)**

[návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Súd prvého stupňa v Bruseli, Belgicko)]

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Režimy bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie dodávanej priamo v rámci distribučných sústav — Odmietnutie zohľadniť zelenú elektrickú energiu vyrobenú mimo dotknutého členského štátu — Voľný pohyb tovaru — Článok 28 ES“

## I – Úvod

1. Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 12, 28 a 30 ES, ako aj článku 3 ods. 1 a 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES [2].

2. Tento návrh bol podaný v rámci sporov medzi spoločnosťou Essent Belgium NV [3] na jednej strane a okrem iných Vlaams Gewest (Flámsky región) na druhej strane, v rámci ktorých sa rieši mimozmluvná zodpovednosť tohto regiónu z dôvodu prijatia po sebe nasledujúcich právnych úprav vyhradzujúcich výhodu bezplatnej distribúcie elektrickej energie vyrobenej z obnoviteľných zdrojov energie [4] iba pre zelenú elektrickú energiu dodávanú priamo v rámci distribučných sústav nachádzajúcich sa v prvom rade vo Flámskom regióne a v druhom rade v celom členskom štáte, ktorého je tento región súčasťou.

3. Súdny dvor vo svojich rozsudkoch z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft [5], a z 11. septembra 2014, Essent Belgium [6], pripustil, že výhody z vnútroštátnych systémov podpory výroby zelenej elektrickej energie využívajúcich obchodovateľné certifikáty môžu byť obmedzené len na výrobu zelenej elektrickej energie, ku ktorej dochádza na území dotknutého členského štátu.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.
2 — Ú. v. EÚ L 176, 2003, s. 37; Mim.vyd. 12/002, s. 211.
3 — Ďalej len „Essent“.
4 — Ďalej len „zelená elektrická energia“.
5 — C-573/12, EU:C:2014:2037.
6 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

4. Mal som už príležitosť vysvetliť dôvody, pre ktoré sa mi tieto územné obmedzenia systémov podpory nezdajú byť v súlade s požiadavkami voľného pohybu tovaru,[7] nechcem sa však púšťať do oneskorenej bitky, hoci odôvodnenie rozsudkov Súdneho dvora ma nepresvedčilo.

5. Obmedzím sa v rámci týchto návrhov na overenie toho, či odôvodnenie formulované Súdnym dvorom je možné preniesť na taký režim bezplatnosti distribúcie zelenej elektrickej energie, o aký ide vo veci samej.

6. Na túto otázku dávam kladnú odpoveď, z čoho som vyvodil, že zásada zákazu diskriminácie uvedená najmä v článku 12 ES a v smerniciach 96/92/ES[8], 2003/54 a 2001/77/ES[9], ako aj články 28 a 30 ES sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava vo veci samej, ktorá tým, že vyhradzuje výhodu bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie iba pre výrobné zariadenia priamo pripojené na distribučné sústavy nachádzajúce sa v dotknutom členskom štáte alebo v regióne územia tohto štátu, vylučuje výrobné zariadenia nachádzajúce sa v iných členských štátoch.

## II – Právny rámec

### A – *Právo Únie*

#### 1. Právna úprava týkajúca sa vnútorného trhu s elektrickou energiou

7. Postupná realizácia vnútorného trhu s elektrickou energiou sa dosahuje prijatím viacerých po sebe nasledujúcich smerníc, medzi ktoré patria smernice 96/92 a 2003/54.

##### a) Smernica 96/92

8. Odôvodnenie 4 smernice 96/92 prízvukovalo dôležitosť vytvorenia vnútorného trhu s elektrickou energiou, aby sa zvýšila výroba, prenos a distribúcia elektrickej energie, pričom by sa posilnila bezpečnosť dodávok a konkurencieschopnosť európskeho hospodárstva a dodržala ochrana životného prostredia.

9. Odôvodnenie 28 tejto smernice stanovovalo, že z dôvodov ochrany životného prostredia by sa mala uprednostniť výroba zelenej elektrickej energie.

10. Článok 11 ods. 2 a 3 uvedenej smernice stanovoval:

„2. V každom prípade [prevádzkovateľ distribučnej sústavy elektrickej energie] nesmie diskriminovať žiadnych užívateľov sústavy ani skupiny užívateľov sústavy, najmä nie v prospech svojich dcérskych spoločnosti alebo účastinárov.

3. Členský štát môže požadovať od prevádzkovateľa rozvodnej [distribučnej – *neoficiálny preklad*] sústavy, aby pri dispečingu výrobných zariadení dával prednosť výrobným zariadeniam, ktoré využívajú obnoviteľné zdroje energie alebo odpad, alebo ktoré vyrábajú súčasne teplo a elektrickú energiu.“

7 — Pozri návrhy, ktoré som predniesol vo veci Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:37) a v spojených veciach Essent Belgium (C-204/12 až C-208/12, EU:C:2013:294).

8 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 27, 1997, s. 20; Mim. vyd. 12/002, s. 3).

9 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 27. septembra 2001 o podpore elektrickej energie vyrábanej z obnoviteľných zdrojov energie na vnútornom trhu s elektrickou energiou (Ú. v. ES L 283, 2001, s. 33; Mim. vyd. 12/02, s. 121).

11. Článok 16 smernice 96/92 stanovoval:

„Pri organizovaní prístupu do sústavy si členské štáty môžu vybrať medzi postupmi, ktoré sa uvádzajú v článku 17 a/alebo v článku 18. Oba typy postupov sa riadia objektívnymi, transparentnými a nediskriminačnými kritériami.“

b) Smernica 2003/54

12. Smernica 2003/54 nadobudla účinnosť 4. augusta 2003 a bola zrušená smernicou 2009/72/ES [10].

13. Odôvodnenie 26 smernice 2003/54 stanovovalo, že „rešpektovanie požiadaviek služby vo verejnom záujme je základnou požiadavkou tejto smernice a je dôležité, aby boli v tejto smernici určené spoločné minimálne štandardy rešpektované všetkými členskými štátmi, ktoré berú do úvahy ciele spoločnej ochrany, bezpečnosť dodávky, ochrany životného prostredia a zodpovedajúcej úrovne hospodárskej súťaže vo všetkých členských štátoch. Je dôležité, aby sa požiadavky služby vo verejnom záujme interpretovali na vnútroštátnom základe, berúc do úvahy vnútroštátne pomery a na základe rešpektovania práva spoločenstva“.

14. Článok 2 body 3 a 5 tejto smernice definovali „prenos“ ako „prepravu elektrickej energie v prepojenej sústave veľmi vysokého napätia a vysokého napätia s cieľom jej dodávky konečným zákazníkom alebo distribútorom“ a „distribúciu“ ako „prepravu elektrickej energie vo vysokonapäťových, strednonapäťových a nízkonapäťových distribučných sústavách s cieľom jej dopravy k zákazníkovi“.

15. Článok 3 uvedenej smernice, vložený do kapitoly II nazvanej „Všeobecné pravidlá organizácie odvetvia“, uvádzal v odseku 1 zásady slobodnej hospodárskej súťaže a zákazu diskriminácie medzi elektroenergetickými podnikateľskými subjektmi.

16. Článok 3 ods. 2 smernice 2003/54 však povoľoval členským štátom uložiť elektroenergetickým podnikateľským subjektom vo všeobecnom hospodárskom záujme povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa mohli týkať bezpečnosti, vrátane bezpečnosti dodávky, pravidelnosti, kvality a ceny dodávok, ako aj ochrany životného prostredia, vrátane energetickej účinnosti a ochrany pred klimatickými zmenami, pod podmienkou, že tieto povinnosti „sú jasne definované, transparentné, nediskriminačné a overiteľné“ a „zaručujú rovnosť prístupu pre elektroenergetické spoločnosti EÚ k národným zákazníkom“. Článok 3 ods. 4 tejto smernice spresňoval, že keď členský štát prizná kompenzáciu alebo výlučné práva na plnenie týchto povinností, musí sa tak stať „nediskriminačným a transparentným spôsobom“.

17. Okrem toho článok 3 ods. 7 uvedenej smernice umožňoval členským štátom „[prijať] opatrenia na dosiahnutie cieľov sociálnej a hospodárskej súdržnosti, ochrany životného prostredia, ktoré môžu zahŕňať opatrenia na riadenie energetickej účinnosti/riadenie na strane dopytu a prostriedky na boj proti klimatickým zmenám a na bezpečnosť dodávky“. Tieto opatrenia môžu zahŕňať „poskytovanie primeraných hospodárskych stimulov a prípadne aj využívanie všetkých existujúcich vnútroštátnych nástrojov a nástrojov spoločenstva na údržbu a výstavbu potrebnej infraštruktúry sietí [sústav – *neoficiálny preklad*] vrátane kapacít prepojenia“.

10 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54 (Ú. v. EÚ L 211, 2009, s. 55).

18. Článok 14 smernice 2003/54, vložený do kapitoly V nazvanej „Prevádzka distribučnej sústavy“, stanovoval v odseku 2, že „v žiadnom prípade nesmie [prevádzkovateľ distribučnej sústavy] robiť rozdiely medzi niektorými užívateľmi alebo medzi kategóriami užívateľov siete [sústavy – *neoficiálny preklad*], najmä v prospech jemu príbuzných podnikov“. Článok 14 ods. 4 tejto smernice umožňoval výslovne členským štátom „pri dispečingu výrobných zariadení od prevádzkovateľa distribučnej sústavy požadovať, aby dával prednosť výrobným zariadeniam využívajúcim obnoviteľné zdroje energie alebo odpad alebo vyrábajúcim kombinované teplo a elektrinu“.

19. Článok 20 ods. 1 uvedenej smernice ponechal členským štátom úlohu prijať opatrenia potrebné na to, aby sa zaviedol systém prístupu tretích strán do prenosových a distribučných sústav na základe uverejnených taríf, „uplatňovaných objektívne a bez diskriminácie voči niektorým užívateľom sústavy“.

20. Článok 23 smernice 2003/54 uložil členským štátom povinnosť určiť regulačné orgány, ktoré sú poverené minimálne zabezpečiť nediskriminačnú efektívnu hospodársku súťaž a účinné fungovanie trhu, a povinnosť prijať alebo schváliť pred nadobudnutím ich účinnosti aspoň metodiky používané na výpočet alebo stanovenie, okrem iného, podmienok pripojenia a prístupu k vnútroštátnym sústavám, vrátane taríf za prenos a distribúciu. Tieto orgány boli oprávnené požadovať, aby prevádzkovatelia prenosovej a distribučnej sústavy zmenili v prípade potreby podmienky, tarify, pravidlá, mechanizmy a metodiky uvedené v odsekoch 1 až 3 tohto článku s cieľom zabezpečiť ich primeranosť a uplatňovanie nediskriminačným spôsobom.

2. Právna úprava týkajúca sa podpory zelenej elektrickej energie

21. Právnou úpravou uplatniteľnou z hľadiska *ratione temporis* vo veci samej je smernica 2001/77, ktorá bola zrušená smernicou 2009/28/ES [11].

22. Odôvodnenie 1 smernice 2001/77 uznávalo potrebu prioritne podporovať obnoviteľné zdroje energie, kým jej odôvodnenie 2 stanovovalo, že podpora zelenej elektrickej energie je významnou prioritou Spoločenstva.

23. Odôvodnenie 14 tejto smernice uvádzalo dôležitosť zaručenia riadneho fungovania mechanizmov podpory obnoviteľných zdrojov energie na vnútroštátnej úrovni, a to až kým sa nezavedie rámec Spoločenstva, kým odôvodnenie 15 tejto smernice prízvukovalo, že je predčasné prijať takýto rámec.

24. Odôvodnenie 19 uvedenej smernice uvádzalo, že pri podpore rozvoja trhu s obnoviteľnými zdrojmi energie bolo nevyhnutné brať do úvahy jeho pozitívny dopad na možnosti regionálneho a miestneho rozvoja, perspektívy vývozu, sociálnu previazanosť a možnosti zamestnanosti, najmä čo sa týka malých a stredných podnikov, ako aj nezávislých výrobcov elektrickej energie.

25. V zmysle článku 1 smernice 2001/77 „účelom tejto smernice je podporovať zvyšovanie podielu obnoviteľných zdrojov energie na výrobe elektrickej energie na vnútornom trhu s elektrickou energiou a vytvoriť tak základ pre budúci rámec spoločenstva“.

26. Článok 4 tejto smernice s názvom „Podporné programy“ v odseku 1 stanovoval:

„Bez toho, aby boli dotknuté články 87 a 88 [ES], Komisia vyhodnotí uplatňovanie mechanizmov, ktoré sa používajú v členských štátoch a podľa ktorých výrobca elektrickej energie, na základe predpisov vydaných verejnými orgánmi, dostáva priamu alebo nepriamu podporu, ktorá by mohla mať za následok obmedzovanie trhu, ak tieto prispievajú k cieľom stanoveným v článkoch 6 a 174 [ES].“

11 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2009 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie a o zmene a doplnení a následnom zrušení smerníc 2001/77/ES a 2003/30/ES (Ú. v. EÚ L 140, 2009, s. 16).

27. Článok 7 uvedenej smernice, nazvaný „Pripojenie do siete [sústavy – *neoficiálny preklad*]“, stanovoval:

„1. Bez toho, aby bolo dotknuté zachovanie spoľahlivosti a bezpečnosti prenosovej sústavy, členské štáty prijmú potrebné opatrenia na zabezpečenie toho, aby prevádzkovatelia prenosovej sústavy a prevádzkovatelia distribučnej sústavy garantovali na svojom území prenos a rozvod [distribúciu – *neoficiálny preklad*] [zelenej] elektrickej energie…. Tieto môžu taktiež poskytovať prednostný prístup [zelenej] elektrickej energie… do siete [sústavy – *neoficiálny preklad*]. Pri zaobchádzaní so zariadeniami vyrábajúcimi elektrickú energiu prevádzkovatelia prenosových sústav uprednostnia zariadenia, ktoré vyrábajú elektrickú energiu z obnoviteľných zdrojov energie, pokiaľ to prevádzka národnej elektrizačnej sústavy povoľuje.

2. Členské štáty zavedú právny rámec alebo požiadajú prevádzkovateľov prenosovej sústavy alebo prevádzkovateľov distribučných sústav, aby vypracovali a uverejnili svoje štandardné pravidlá týkajúce sa znášania nákladov na technické úpravy, ako sú napríklad napojenia do rozvodovej siete [distribučnej sústavy – *neoficiálny preklad*] a posilnenie rozvodovej siete [distribučnej sústavy – *neoficiálny preklad*], ktoré sú potrebné na pripojenie nových výrobcov dodávajúcich [zelenú] elektrickú energiu… do prepojenej siete [sústavy – *neoficiálny preklad*].

Tieto pravidlá musia vychádzať z objektívnych, transparentných a nediskriminačných kritérií, berúc do úvahy všetky náklady a prínosy spojené s pripojením týchto výrobcov do rozvodnej siete [do sústavy – *neoficiálny preklad*]. Pravidlá môžu obsahovať rôzne druhy pripojenia.

3. Členské štáty môžu, kde to prichádza do úvahy, požadovať od prevádzkovateľov prenosových sústav a prevádzkovateľov distribučných sústav, aby úplne alebo čiastočne znášali náklady uvedené v odseku 2.

…

6. Členské štáty zabezpečia, aby účtovanie poplatkov za prenos a distribúciu nediskriminoval [zelenú] elektrickú energiu…, najmä vrátane elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie, ktorá sa vyrába v okrajových regiónoch, ako sú napríklad ostrovné regióny alebo regióny s nízkou hustotou obyvateľstva.

Kde to prichádza do úvahy, členské štáty zavedú právny rámec alebo požiadajú prevádzkovateľov prenosových sústav a prevádzkovateľov distribučných sústav, aby zabezpečili, že poplatky, účtované za prenos a distribúciu elektrickej energie zo zariadení využívajúcich obnoviteľné zdroje energie, odrážali realizovateľné, vynaložené prostriedky z pripojenia takéhoto zariadenia do siete [sústavy – *neoficiálny preklad*]. Takéto vynaložené prostriedky by mali vyplynúť [Takéto zníženie nákladov by mohlo vyplynúť – *neoficiálny preklad*] z priameho používania nízkonapäťovej siete [sústavy – *neoficiálny preklad*].

…“

B – *Belgické právo*

28. Flámska vláda s cieľom podporiť výrobu zelenej elektrickej energie zaviedla v prospech výrobcov zelenej elektrickej energie režim bezplatného využívania distribučnej sústavy.

29. Podľa článku 15 vlaams decreet houdende de organisatie van de elektriciteitmarkt (flámsky dekrét o organizácii trhu s elektrickou energiou) zo 17. júla 2000 [12]:

„Prevádzkovateľ sústavy vykonáva všetky úlohy, ktoré sú potrebné na distribúciu [zelenej] elektrickej energie bezplatne, s výnimkou pripojenia k distribučnej sústave.

Flámska vláda môže režim uvedený v prvom odseku obmedziť.“

30. Tento článok 15 bol zrušený s účinnosťou od 1. januára 2005 na základe článku 61 vlaams decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2005 (flámsky dekrét obsahujúci rôzne opatrenia v súvislosti s rozpočtom na rok 2005) z 24. decembra 2004 [13].

31. Pred týmto zrušením boli podmienky uplatnenia režimu bezplatnosti distribúcie predmetom značného vývoja poznamenaného postupným prijatím troch nariadení.

32. Prvým krokom bolo besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen (nariadenie flámskej vlády o podpore výroby elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie) z 28. septembra 2001 [14], ktoré priznalo výhodu bezplatnosti distribúcie v prospech elektrickej energii vyrobenej v inom regióne, ako je Flámsky región alebo v cudzine. Podľa článku 14 tohto nariadenia:

„…

Prevádzkovateľ sústavy bezplatne vykonáva úlohy uvedené v článku 15 dekrétu o elektrickej energii….

Pokiaľ ide o elektrickú energiu, ktorá sa nevyrobila vo Flámskom regióne, pobočka regulačného orgánu, ktorá je príslušná vystaviť osvedčenia o zelenej elektrickej energii pre príslušné výrobné miesto, predloží potvrdenie, ktoré zaručí, že táto elektrická energia sa vyrobila z niektorého z obnoviteľných zdrojov energie… a je určená pre konečného odberateľa vo Flámsku.

…“

33. Druhým krokom bolo, keď článok 14 nariadenia z 28. septembra 2001 v znení vyplývajúcom zo zmien a doplnení vykonaných nariadením zo 4. apríla 2003 [15], ktoré nadobudlo účinnosť 30. apríla 2003, obmedzil výhodu bezplatnosti iba na výrobné zariadenia nachádzajúce sa vo Flámskom regióne. Tento článok znel takto:

„§ 1. Podľa článku 15 ods. 2 dekrétu o elektrickej energii sa bezplatná distribúcia v zmysle článku 15 ods. 1 tohto dekrétu obmedzuje na dodávky elektrickej energie, ktorá sa vyrobila vo výrobných zariadeniach pripojených k distribučným sústavám vo Flámskom regióne.

§ 2. Dodávateľ [zelenej] elektrickej energie nezohľadňuje na priebežnej faktúre a v záverečnom zúčtovaní konečného zákazníka tejto elektrickej energie žiadne náklady na jej distribúciu…

…“

34. Raad van State (Štátna rada, Belgicko), na ktorú podala Essent žalobu o neplatnosť článku 2 nariadenia zo 4. apríla 2003, pozastavila vykonávanie tohto ustanovenia rozsudkom z 12. januára 2004.

12 — *Belgisch Staatsblad* z 22. septembra 2000, s. 32166, ďalej len „dekrét o elektrickej energii“.

13 — *Belgisch Staatsblad* z 31. decembra 2004, s. 87220.

14 — *Belgisch Staatsblad* z 23. októbra 2001, s. 36778.

15 — *Belgisch Staatsblad z* 30. apríla 2003, s. 23334, ďalej len „nariadenie zo 4. apríla 2003“.

35. Tretím krokom bolo, keď sa v dôsledku tohto pozastavenia prijalo besluit van de vlaamse regering inzake de bevordering van elektriciteitsopwekking uit hernieuwbare energiebronnen (nariadenie flámskej vlády uprednostňujúce výrobu elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie) z 5. marca 2004 [16], ktoré zrušilo a nahradilo nariadenie z 28. septembra 2001 s účinnosťou od 23. marca 2004.

36. Článok 18 nariadenia z 5. marca 2004 stanovoval:

„§ 1. Podľa článku 15 ods. 2 dekrétu o elektrickej energii sa bezplatná distribúcia podľa článku 15 ods. 1 tohto dekrétu obmedzuje na elektrickú energiu dodávanú konečným zákazníkom, ktorí sú pripojení k distribučnej sústave vo Flámskom regióne, a vyrobenú z obnoviteľného zdroja energie v zmysle článku 15 vo výrobnom zariadení, ktoré svoju elektrickú energiu dodáva priamo do distribučnej sústavy v Belgicku.

§ 2. Dodávateľ [zelenej] elektrickej energie nezohľadňuje v záverečnom zúčtovaní konečného zákazníka tejto elektrickej energie žiadne náklady na jej distribúciu…

…“

37. Raad van State (Štátna rada, Belgicko), na ktorú podala Essent žalobu o neplatnosť článku 18 nariadenia z 5. marca 2004, pozastavila vykonávanie tohto ustanovenia rozsudkom z 23. decembra 2004, neskôr však zamietla túto žalobu rozsudkom z 13. novembra 2012.

38. Po zrušení článku 15 dekrétu o elektrickej energii flámsky dekrétom obsahujúcim rôzne opatrenia v súvislosti s rozpočtom na rok 2005 z 24. decembra 2004 bol článok 18 nariadenia z 5. marca 2004 zrušený s účinnosťou od 1. januára 2005 nariadením flámskej vlády z 25. marca 2005 [17].

## III – Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

39. Od roku 2003 Essent dodáva zákazníkom, ktorí bývajú vo Flámskom regióne, elektrickú energiu dovážanú z Holandska, ktorá je podľa jej vlastného vyjadrenia zelenou elektrickou energiou.

40. Keďže Essent dospela k záveru, že jej vzniká ujma tým, že nemôže využívať výhodu bezplatnosti distribúcie v distribučnej sústave nachádzajúcej sa vo Flámskom regióne po tom, ako došlo k zmene a doplneniu právnej úpravy nariadením zo 4. apríla 2003, a neskôr nariadením z 5. marca 2004, podala žalobu o určenie mimozmluvnej zodpovednosti na Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Súd prvého stupňa v Bruseli) proti najmä Flámskemu regiónu, pričom žiadala, aby bola v rozsudku, ktorý bude vydaný, určená zodpovednosť najmä Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt (Regulačný orgán pre trh s plynom a elektrickou energiou) [18], čo je orgán zodpovedný za stanovenie taríf za distribúciu elektrickej energie a jej prípadnú bezplatnosť, ako aj rôznych súkromných a verejných prevádzkovateľov distribučných sústav, ktorí požadovali od spoločnosti Essent úhradu nákladov na distribúciu.

41. Na podporu týchto žalobných návrhov Essent najmä uvádza, že ustanovenia vylučujúce zelenú elektrickú energiu pochádzajúcu z iných členských štátov z možnosti využívať výhodu bezplatnosti distribúcie, sú v rozpore s článkami 12 a 28 ES, ako aj s článkom 3 ods. 1 a článkom 11 ods. 2 smernice 96/92.

16 — *Belgisch Staatsblad*, 23. marec 2004, s. 16296, ďalej len „nariadenie z 5. marca 2004“.

17 — *Belgisch Staatsblad* z 27. mája 2005, s. 24763.

18 — Teraz Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG).

42. V tomto kontexte Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Súd prvého stupňa v Bruseli) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa články 28 a 30 ES vykladať tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu – v tomto prípade dekrétu o elektrickej energii, v spojení s nariadením zo 4. apríla 2003 – ktorá bezplatnú distribúciu zelenej elektrickej energie obmedzuje na dodávky elektrickej energie vyrobenej vo výrobných zariadeniach pripojených k distribučným sústavám vo Flámskom regióne, a elektrickú energiu z výrobných zariadení, ktoré nie sú pripojené k distribučným sústavám vo Flámskom regióne, vylučuje z bezplatnej distribúcie?

2. Majú sa články 28 a 30 ES vykladať tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu – v tomto prípade flámskemu dekrétu o elektrickej energii, v spojení s nariadením z 5. marca 2004, tak ako ho uplatňuje [Regulačný orgán] – ktorá bezplatnú distribúciu zelenej elektrickej energie obmedzuje na elektrickú energiu z výrobných zariadení, ktoré uskutočňujú dodávky svojej elektrickej energie priamo do distribučnej sústavy v Belgicku, a elektrickú energiu z výrobných zariadení, ktoré neuskutočňujú dodávky svojej elektrickej energie priamo do distribučnej sústavy v Belgicku, vylučuje z bezplatnej distribúcie?

3. Je vnútroštátna právna úprava v zmysle prvej a druhej prejudiciálnej otázky zlučiteľná so zásadou rovnosti zaobchádzania a so zákazom diskriminácie, ktoré sú zakotvené okrem iného v článku 12 ES a v článku 3 ods. 1 a v článku 4 smernice 2003/54, ktorá sa uplatňovala v čase vzniku skutkových okolností?“

## IV – Moje posúdenie

### A – *Úvodné poznámky*

43. Na úvod treba určiť, ktoré ustanovenia práva Únie sú relevantné na poskytnutie odpovede na návrh na začatie prejudiciálneho konania.

44. V tejto súvislosti treba konštatovať, pokiaľ ide v prvom rade o ustanovenia uplatniteľné z hľadiska *ratione temporis*, že bez ohľadu na to, že vnútroštátny súd neodkázal na smernicu 96/92, treba vzhľadom na to, že nariadenie z 28. septembra 2001 bolo prijaté k dátumu predchádzajúcemu dátumu nadobudnutia účinnosti smernice 2003/54, preskúmať návrh na začatie prejudiciálneho konania nielen vzhľadom na pravidlá stanovené v tejto smernici, ale tiež na pravidlá stanovené v smernici 96/92.

45. Treba uviesť, pokiaľ ide v druhom rade o ustanovenia uplatniteľné z hľadiska *ratione materiae*, že hoci vnútroštátny súd odkazoval na účely potvrdenia zásady zákazu diskriminácie v sekundárnom práve výlučne na článok 3 ods. 1 a 4 smernice 2003/54, táto smernica obsahuje iné ustanovenia, ktoré sú relevantné, keďže predstavujú osobitné vyjadrenia tejto zásady pri realizácii prístupu k prenosovým a distribučným sústavám.

46. Navyše treba konštatovať, že smernica 2001/77 obsahuje najmä v článku 7 osobitné ustanovenia týkajúce sa podmienok pripojenia a distribúcie zelenej elektrickej energie.

47. V súlade s ustálenou judikatúrou [19] poskytnem odpoveď na návrh na začatie prejudiciálneho konania vzhľadom na všetky ustanovenia smernice 2003/54 a smernice 2001/77, ktoré by mohli byť relevantné vo vzťahu k predloženým problémom.

19 — Pozri najmä rozsudok z 29. októbra 2015, Nagy (C-583/14, EU:C:2015:737, bod 20 a citovanú judikatúru).

48. Najprv posúdim tento návrh na začatie prejudiciálneho konania z hľadiska zákazu diskriminácie, teda predtým, ako ho preskúmam z hľadiska voľného pohybu tovaru. [20]

B – *O tretej prejudiciálnej otázke*

49. Vnútroštátny súd sa vo svojej tretej prejudiciálnej otázke v podstate pýta, či pravidlá zákazu diskriminácie, ktoré sú obsiahnuté v článku 12 ES a smerniciach 96/92, 2003/54 a 2001/77, bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava vo veci samej, ktorá tým, že vyhradzuje výhodu bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie iba pre výrobné zariadenia priamo pripojené k distribučným sústavám nachádzajúcim sa v dotknutom členskom štáte alebo v regióne územia tohto štátu, vylučuje výrobné zariadenia nachádzajúce sa v iných členských štátoch.

50. Chcem poznamenať, že relevantné smernice obsahujú viaceré ustanovenia, ktoré sú práve osobitným vyjadrením zásady zákazu diskriminácie, hoci sa zdá, že riešia odlišné aspekty.

51. Medzi relevantnými ustanoveniami sekundárneho práva sa nachádzajú ustanovenia, ktoré zakotvujú všeobecne zásadu zákazu diskriminácie v odvetví elektrickej energie. Iné sa zase týkajú konkrétnejšie zákazu diskriminácie v neprospech zelenej elektrickej energie. Iné, zdá sa, nakoniec zakotvujú zásadu pozitívnej diskriminácie v prospech tejto elektrickej energie.

52. Prvá séria ustanovení sa venuje vo všeobecnosti zásade zákazu diskriminácie v rámci prístupu k prenosovým a distribučným sústavám.

53. Článok 3 ods. 1 a článok 14 ods. 2 smernice 2003/54, ktoré majú takmer rovnaké znenie ako článok 3 ods. 1 a článok 11 ods. 2 smernice 96/92, teda vyžadujú, aby konanie štátu a konanie prevádzkovateľa sústavy pri realizácii prístupu k sústave boli nediskriminačné. Tento zákaz treba prirovnať k zákazu stanovenému v článku 16 smernice 96/92, ktorý zakazuje členským štátom zabezpečiť prístup do sústavy diskriminačným spôsobom, či už si zvolia formu dohodnutého prístupu k sústave alebo formu jediného kupujúceho, a v článku 20 ods. 1 smernice 2003/54, ktorý stanovuje, že členské štáty musia dbať na to, aby sa pre všetkých oprávnených zákazníkov zaviedol systém prístupu tretích osôb k prenosovým a distribučným sústavám založený na uverejnených tarifách, ktorý sa bude „uplatňova[ť] objektívne a bez diskriminácie voči… užívateľom sústavy“.

54. Všeobecná zásada zákazu diskriminácie pri prístupe k sústave je takisto osobitne vyjadrená v úlohách zverených regulačným orgánom článkom 23 ods. 1 písm. f) a článkom 23 ods. 4 smernice 2003/54, ktorý stanovuje, že tieto orgány sú poverené úlohou „zabezpečenie nediskriminačnej“ a „efektívnej hospodárskej súťaže“, najmä pokiaľ ide o podmienky a tarify pripojenia nových výrobcov elektrickej energie „zaručovali, že sú objektívne, transparentné a nediskriminačné“. Tieto záruky musia byť zakotvené tak, že sa zohľadnia najmä „náklady a zisky rôznych technológií obnoviteľných zdrojov energie“.

55. Druhá séria ustanovení sa špecifickejšie týka zákazu diskriminácie v neprospech zelenej elektrickej energie.

56. Takto teda článok 7 ods. 2 smernice 2001/77 stanovuje, že štandardné pravidlá týkajúce sa znášania nákladov na technické úpravy potrebné na integráciu nových výrobcov dodávajúcich zelenú elektrickú energiu do prepojenej sústavy musia byť založené na „objektívnych, transparentných a nediskriminačných kritériách“, ktoré zohľadňujú najmä všetky náklady a výhody spojené s pripojením týchto výrobcov k sústave.

20 — Keďže vnútroštátny súd sa nepýta Súdneho dvora na to, či systém bezplatnosti distribúcie, o aký ide vo veci samej, predstavuje režim štátnej pomoci, nebudem sa venovať skúmaniu tohto systému vzhľadom na ustanovenia v oblasti štátnej pomoci.

57. V tej istej logike článok 7 ods. 6 tejto smernice ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby pripísanie nákladov za prenos a distribúciu nediskriminovalo zelenú elektrickú energiu, „najmä vrátane elektrickej energie z obnoviteľných zdrojov energie, ktorá sa vyrába v okrajových regiónoch, ako sú napríklad ostrovné regióny alebo regióny s nízkou hustotou obyvateľstva“. Toto ustanovenie spresňuje, že členské štáty prípadne zavedú právny rámec alebo uložia prevádzkovateľom prenosových a distribučných systémov povinnosť zabezpečiť, aby náklady na prenos a distribúciu zelenej elektrickej energie zohľadňovali zníženia nákladov dosiahnuteľné vďaka pripojeniu prevádzky k sústave, pričom tieto zníženia môžu „vyplynúť z priameho používania nízkonapäťovej [sústavy]“.

58. Tretia séria ustanovení vytvára možnosť pozitívnej diskriminácie odôvodnenej cieľom ochrany životného prostredia.

59. Do tejto kategórie zaraďujem článok 3 ods. 2 smernice 2003/54, ktorý v podstate preberá znenie článku 3 ods. 2 smernice 96/92 a umožňuje členským štátom uložiť podnikom v odvetví elektrickej energie povinnosti služby vo verejnom záujme, ktoré sa môžu týkať najmä „ochrany životného prostredia“, „vrátane energetickej účinnosti a ochrany životného prostredia [ochrany pred klimatickými zmenami – *neoficiálny preklad*]“ [21], pričom tieto povinnosti „[majú byť] jasne definované, transparentné, nediskriminačné [a] overiteľné“ a „zaruč[ovať] rovnosť prístupu pre elektroenergetické spoločnosti EÚ k národným zákazníkom“ [22].

60. Do uvedenej kategórie musí byť zaradený aj článok 11 ods. 3 smernice 96/92, článok 14 ods. 4 smernice 2003/54 a článok 7 ods. 1 smernice 2001/77, ktoré priznávajú zelenej elektrickej energii prednostný prístup k sústave.

61. Bráni zákaz akejkoľvek diskriminácie, najmä tarifnej, medzi užívateľmi sústavy, tomu, aby členský štát prijal také opatrenie, aké je vo veci samej, ktoré priznáva bezplatnosť distribúcie len v prípade zelenej elektrickej energie priamo dodávanej do distribučných sústav?

62. Na prvý pohľad sa zdá byť odpoveď jasná, keďže opatrenie bezplatnosti zakotvuje dvojitú diskrimináciu, jednak medzi zelenou elektrickou energiou a elektrickou energiou, ktorá sa nevyrába z obnoviteľných zdrojov energie, a jednak medzi elektrickou energiou dodávanou priamo do distribučných sústav a elektrickou energiou, akou je tá dovážaná, ktorá sa dodáva najprv do prenosových sústav. Navyše táto posledná uvedená diskriminácia sa zdá byť priamo v rozpore s pravidlom stanoveným v článku 7 ods. 6 prvom pododseku smernice 2001/77, ktorý zakazuje diskrimináciu v závislosti od geografického pôvodu zelenej elektrickej energie.

63. Treba však zistiť, či táto diskriminácia môže byť odôvodnená odvolávaním sa na cieľ podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie.

64. Hoci Súdny dvor výslovne nezakotvil možnosť odvolávať sa na ochranu životného prostredia ako odôvodnenie diskriminačných opatrení, čo by umožnilo vykonať užitočný výklad judikatúry, ktorá bola označená za „zmätočnú“ [23], viaceré rozsudky sa musia chápať len tak, že považujú za ustálené, že takýto cieľ možno uznať ako odôvodnenie opatrení, ktorých diskriminačná povaha sa už predbežne konštatovala.

65. Tento fenomén zakrývania diskriminácie totiž nepochybne vyplýva z judikatúry, hoci postup, ktorý funguje na účely dosiahnutia tohto riešenia, zostáva zahalený určitým tajomstvom.

21 — Táto časť vety bola pridaná smernicou 2003/54.

22 — Tamže.

23 — Pozri RIGAUX, A. in: *Revue Europe č. 2*, február 2012, komentár 75. Túto kvalifikáciu prebral LE BAUT FERRARESE, B. in: *Revue Environnement et Développement durable č. 11*, november 2014, komentár 75. Pozri tiež, čo sa týka kritickej analýzy prístupu Súdneho dvora, MICHEL, V.: Marché intérieur et politiques de l'Union: brèves réflexions sur une quête d'unité“ In: *L'identité du droit de l'Union européenne – Mélanges en l'honneur de Claude Blumann*, 2015, s. 229.

66. Pripomínam, že v rozsudku z 9. júla 1992, Komisia/Belgicko [24], ktorý bol vydaný vo veci nazývanej „valónske odpady“, Súdny dvor síce stanovil, že kogentné požiadavky sa zohľadňujú, len pokiaľ ide o opatrenia, ktoré sú odlišne uplatňované na vnútroštátne a dovážané výrobky, avšak pripustil, vychádzajúc zo zásady nápravy životného prostredia na základe priority zdroja, ako aj zo zásad sebestačnosti a blízkosti, že „vzhľadom na rozdiely medzi vzniknutými odpadmi v závislosti od jednotlivých miest a v závislosti od vzťahu miesta, kde sa nachádzajú, s miestom ich vzniku“, sporné opatrenia, ktoré zakazovali dovoz odpadov v dotknutom regióne, nebolo možné považovať za diskriminačné. [25]

67. Súdny dvor teda na základe uplatnenia judikatúry, podľa ktorej zásada rovnosti zaobchádzania vyžaduje, aby sa porovnateľné situácie neposudzovali rozdielne a rozdielne situácie neposudzovali rovnako, vylúčil diskrimináciu, keďže existencia rozdielnej situácie vyplývala z „osobitosti odpadov“, čo si vyžadovalo odlišné posúdenie.

68. Súdny dvor v rozsudku z 13. marca 2001, PreussenElektra [26], bez toho, aby prikladal význam tomu, či vnútroštátna právna úprava, ktorá nútila dodávateľov elektrickej energie nakupovať za minimálne ceny zelenú elektrickú energiu vyrobenú v ich dodávateľskej oblasti, má alebo nemá diskriminačnú povahu, dospel k záveru, že táto právna úprava nebola nezlučiteľná so slobodou pohybu tovarov, a to najmä z dôvodu, že opatrenie bolo nevyhnutné na ochranu životného prostredia a jeho cieľom bola „rovnako“ ochrana zdravia a života osôb a zvierat, ako aj ochrana rastlín, ktoré tvoria dôvody všeobecného záujmu definované v článku 30 ES.

69. Nakoniec poznamenávam, že v rozsudku z 11. septembra 2014, Essent Belgium [27], Súdny dvor odpovedal na otázku týkajúcu sa prípadného porušenia pravidiel zákazu diskriminácie, tak, že stanovil okrem iného, že „vnútroštátny súd… neuv[iedol], akým spôsobom môže systém [zelených certifikátov] viesť k rozdielnemu zaobchádzaniu vyvolávajúcemu diskrimináciu z dôvodu štátnej príslušnosti, ani ako takýto rozdiel v zaobchádzaní možno prípadne odlišovať od rozdielu týkajúceho sa záruk pôvodu a elektrickej energie dovážanej z iných členských štátov, ktorý je už predmetom prvej prejudiciálnej otázky“ [28], ktorá vyzývala Súdny dvor na preskúmanie vnútroštátneho opatrenia vzhľadom na voľný pohyb tovaru.

70. Otázka diskriminácie je teda zahrnutá vo všeobecnom preskúmaní existencie prekážky a jej prípadného odôvodnenia.

71. Aj keď sa zdá, že základ riešenia sa vyvíja a hoci je navyše ťažké určiť, či spočíva odteraz v opustení pravidla, podľa ktorého len nerozdielne uplatniteľné opatrenie môže byť odôvodnené jednou z naliehavých požiadaviek zakotvených v judikatúre Súdneho dvora alebo v spojení podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie s niektorými dôvodmi všeobecného záujmu definovanými v článku 30 ES, je možné vyvodiť z týchto súdnych precedensov, že Súdny dvor pripúšťa, že vnútroštátne diskriminačné opatrenia môžu byť odôvodnené cieľom ochrany životného prostredia pod podmienkou, že dodržiavajú zásadu proporcionality. [29]

72. Nevidím dôvod, prečo by to malo byť inak v prípade, keď musí byť vnútroštátne opatrenie skúmané nie vzhľadom na všeobecnú zásadu zákazu diskriminácie, ale na osobitné formy tejto zásady, zakotvené v ustanoveniach sekundárneho práva.

24 — C-2/90, EU:C:1992:310.

25 — Body 34 až 36.

26 — C-379/98, EU:C:2001:160.

27 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

28 — Bod 119.

29 — Pozri najmä v tomto zmysle LÓPEZ ESCUDERO, M.: Régimes nationaux d’aide à l’énergie verte face à la libre circulation des marchandises dans l’Union européenne. In: *Revues des affaires européennes*, 2014/3, s. 593, osobitne s. 599, a LE BAUT FERRARESE, B.: c.d.

73. Podľa mňa tieto pravidlá zákazu diskriminácie bránia odvolávaniu sa na odôvodnenie založené na ochrane životného prostredia, iba ak zakazujú alebo harmonizujú vnútroštátne právne úpravy týkajúce sa obmedzení, ktoré možno uložiť pri dovoze zelenej elektrickej energie s cieľom podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie. Inak povedané, iba keby ustanovenie sekundárneho práva zakazovalo akúkoľvek prekážku dovozu zelenej elektrickej energie alebo výslovne stanovovalo prípady, v ktorých možno pripustiť obmedzenia s cieľom zabezpečiť podporu využívania tejto elektrickej energie, nemali by už členské štáty žiadny rozhodovací priestor, ktorý by im povoľoval odvolávať sa na takéto dôvody na účely odôvodnenia obmedzenia.

74. Takéto ustanovenia však nenachádzam ani v smerniciach 96/92 a 2003/54, ani v smernici 2001/77, pričom poznamenávam, že článok 7 ods. 6 smernice 2001/77, ktorého cieľom je zákaz diskriminácie založenej na geografickom kritériu v neprospech výrobných zariadení zelenej elektrickej energie, najmä ak sa nachádzajú v okrajových regiónoch, ktoré majú ťažkosti pripojiť sa k hlavným európskym sústavám elektrickej energie, nemožno vykladať tak, že by vylučoval akékoľvek rozdielne zaobchádzanie založené na vnútroštátnom kritériu a odôvodnené v zmysle logiky Súdneho dvora identifikáciou objektívneho rozdielu situácií medzi výrobou zelenej elektrickej energie nachádzajúcou sa na vnútroštátnom území a výrobou zelenej elektrickej energie v iných členských štátoch.

75. Práve toto sú dôvody, pre ktoré navrhujem odpovedať na tretiu prejudiciálnu otázku v tom zmysle, že pravidlá zákazu diskriminácie, ktoré obsahujú článok 12 ES a smernice 96/92, 2003/54 a 2001/77, nebránia takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava vo veci samej, ktorá tým, že vyhradila výhodu bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie iba pre výrobné zariadenia priamo pripojené k distribučným sústavám nachádzajúcim sa v dotknutom členskom štáte alebo v regióne územia tohto štátu, vylučuje výrobné zariadenia nachádzajúce sa v iných členských štátoch, pod podmienkou, že táto vnútroštátna právna úprava je v súlade so zásadou proporcionality vhodná na dosiahnutie sledovaného cieľa a nepresahuje to, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie.

76. Ďalej vykonám analýzu proporcionality systémov, o ktoré ide vo veci samej, z hľadiska slobody pohybu tovaru.

### C – *O prvej a druhej prejudiciálnej otázke*

77. Vnútroštátny súd sa vo svojej prvej a druhej prejudiciálnej otázke, ktoré treba skúmať spoločne, v podstate pýta, či sa majú články 28 a 30 ES vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava vo veci samej, ktorá tým, že vyhradzuje výhodu bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie iba pre výrobné zariadenia priamo pripojené k distribučným sústavám nachádzajúcim sa v dotknutom členskom štáte alebo v regióne územia tohto štátu, vylučuje výrobné zariadenia nachádzajúce sa v iných členských štátoch.

78. Kladenou otázkou je teda otázka, či systémy dotknuté vo veci samej môžu brániť dovozu elektrickej energie, konkrétne zelenej energie pochádzajúcej z iných členských štátov, a predstavujú v dôsledku toho opatrenia s rovnakým účinkom ako kvantitatívne obmedzenie dovozu, ktoré sú v zásade zakázané článkom 28 ES, ak nemožno takúto právnu úpravu objektívne odôvodniť.

79. Pri tejto otázke si nemožno samozrejme nepripomenúť otázky, na ktoré Súdny dvor odpovedal vo svojich dvoch nedávnych rozsudkoch z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft [30], a z 11. septembra 2014, Essent Belgium [31], týkajúcich sa súladu vnútroštátnych režimov podpory výroby zelenej elektrickej energie s právom Únie, pričom východiskový bod odôvodnenia, ktoré treba prijať, spočíva v určení, či systém riešení zakotvených v týchto dvoch precedensoch možno ľahko a jednoducho prebrať v tejto veci alebo či naopak táto vec obsahuje osobitosti, ktoré odôvodňujú odchýlenie sa od uvedených systémov riešení.

80. Dotknuté osoby, ktoré predložili svoje pripomienky Súdnemu dvoru, sa v tejto súvislosti nemýlili.

81. Na jednej strane Flámsky región, grécka vláda, ako aj Komisia na základe analogického odôvodnenia tvrdia, že územné obmedzenia stanovené pre režimy bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie sa musia považovať za odôvodnené, ak podobne ako právne úpravy, o ktoré išlo vo veciach, v ktorých boli vydané rozsudky z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft [32], a z 11. septembra 2014, Essent Belgium [33], sledujú legitímny cieľ podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie pri výrobe elektrickej energie. Treba však poukázať na určitý rozdiel medzi jednak stanoviskom Flámskeho regiónu a jednak stanoviskom gréckej vlády, ako aj Komisie. Flámsky región sa domnieva, že obmedzenie stanovené pre bezplatnosť distribúcie zelenej elektrickej energie nepredstavuje opatrenie s rovnakým účinkom ako kvantitatívne obmedzenie dovozu, keďže vzhľadom na to, že sa týka výlučne elektrickej energie priamo dodávanej do distribučných sústav, jeho účinkom nie je obmedzenie cezhraničného obchodu s elektrickou energiou, ktorý sa realizuje len na prenosových sústavách, a distribučné sústavy sú z neho vylúčené. Grécka vláda a Komisia naopak tvrdia, že predmetná právna úprava predstavuje opatrenie s rovnakým účinkom, ale že toto opatrenie je odôvodnené cieľom ochrany životného prostredia, pričom treba podľa Komisie dôkladnejšie preskúmať ich proporcionálnu povahu, čo prináleží vykonať vnútroštátnemu súdu, ktorý musí zohľadniť kumulovaný účinok iných mechanizmov podpory výroby zelenej elektrickej energie.

82. Essent naopak tvrdí, že existujú určité odlišnosti, ktoré podľa nej vylučujú akékoľvek prebratie skoršej judikatúry. Konkrétne tvrdí, že hoci mechanizmus zelených certifikátov predstavuje mechanizmus podpory výroby zelenej elektrickej energie zaručujúci prostredníctvom regulačného orgánu výhodu výrobcovi predtým, ako zasiahnu trhové sily, keďže umožňuje vyjednanie certifikátov na špecifickom trhu za spravodlivých podmienok, režim bezplatnosti distribúcie zelenej elektrickej energie sa týka výlučne distribúcie a spotreby elektrickej energie, jednostranne uprednostňuje dodávateľov a má oveľa väčší finančný dosah, keďže náklady na distribúciu predstavovali počas dotknutého obdobia až 37 % konečnej fakturovanej ceny za elektrickú energiu.

83. Podľa mňa, hoci by bolo možné spochybňovať odôvodnenie rozsudkov z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft [34], a z 11. septembra 2014, Essent Belgium [35], nezdá sa mi byť možné navrhnúť odteraz, v týchto návrhoch, opustenie riešenia, ktoré tieto rozsudky stanovili, keďže takýto zvrat judikatúry predpokladá značný vývoj právneho rámca, ku ktorému však nedošlo v tejto veci, ktorá sa naopak týka staršej právnej situácie z minulosti. Takto teda práve podľa analytickej schémy zavedenej týmito rozsudkami preskúmam zlučiteľnosť vnútroštátnej právnej úpravy, akou je právna úprava vo veci samej, s ustanoveniami Zmluvy o ES týkajúcimi sa voľného pohybu tovaru.

84. Takisto, po tom, ako zistím, či systémy dotknuté vo veci samej predstavujú prekážky voľného pohybu tovaru, podľa potreby overím, či tieto prípadné prekážky môžu byť odôvodnené cieľom podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie.

30 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

31 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

32 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

33 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

34 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

35 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

1. O existencii prekážky voľného pohybu tovaru

85. Na počiatku stálo konštatovanie v rozsudku z 11. júla 1974, Dassonville [36], podľa ktorého je opatrením s rovnakým účinkom ako kvantitatívne obmedzenie dovozu akékoľvek vnútroštátne opatrenie, ktoré môže priamo alebo nepriamo, skutočne alebo potenciálne brániť obchodu v rámci Spoločenstva. [37]

86. V tejto súvislosti treba uviesť, že právna úprava dotknutá vo veci samej môže prinajmenšom nepriamo a potenciálne z rôznych dôvodov narušiť dovoz elektrickej energie, [38] a najmä zelenej elektrickej energie pochádzajúcej z iných členských štátov.

87. Keďže je totiž nesporné, že dovážaná elektrická energia je nevyhnutne dodávaná prostredníctvom prenosovej sústavy bez toho, aby bolo možné priamo ju dodávať v rámci distribučných sústav nachádzajúcich sa vo Flámskom regióne alebo v Belgicku, obmedzenie bezplatnosti distribúcie na zelenú elektrickú energiu vyrobenú výrobnými zariadeniami priamo pripojenými k týmto distribučným sústavám, zabezpečuje osobitnú výhodu pre zelenú elektrickú energiu vyrobenú vo Flámskom regióne alebo v Belgicku, pričom znevýhodňuje dovážanú elektrickú energiu.

88. Keďže len výrobné zariadenia elektrickej energie nachádzajúce sa vo Flámskom regióne alebo v Belgicku môžu využívať poskytnutú výhodu, len málo záleží na tom, či by takýto preferenčný režim mohol mať takisto obmedzujúci účinok na flámske alebo belgické zariadenia, ktoré nie sú priamo pripojené k distribučnej sústave, ale k prenosovej sústave. [39]

89. Taká vnútroštátna právna úprava, aká je vo veci samej, predstavuje v dôsledku toho opatrenie s rovnakým účinkom ako kvantitatívne obmedzenie dovozu, nezlučiteľné s článkom 28 ES, ak nie je objektívne odôvodnené.

2. O prípadnom odôvodnení

90. Súdny dvor s odkazom na ustálenú judikatúru vo svojich rozsudkoch z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft [40], a z 11. septembra 2014, Essent Belgium [41], rozhodol, že právna úprava alebo vnútroštátna prax, ktorá predstavuje opatrenie s rovnakým účinkom ako kvantitatívne obmedzenie, môže byť odôvodnená jedným z dôvodov všeobecného záujmu stanovených článkom 30 ES alebo naliehavými požiadavkami, pričom vnútroštátne opatrenie musí byť v jednom či druhom prípade vhodné na zabezpečenie dosiahnutia sledovaného cieľa a nepresahovať to, čo je nevyhnutné na jeho dosiahnutie. [42]

91. Po tom, ako Súdny dvor naviazal cieľ podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie na výrobu elektrickej energie jednak na pretoriánsky pojem kategorickej požiadavky vyplývajúci z judikatúry, a súčasne na dôvody všeobecného záujmu definované v článku 30 ES, dospel k záveru, že tento cieľ je v zásade možné odôvodniť prípadnými prekážkami voľného pohybu tovaru.

36 — 8/74, EU:C:1974:82.

37 — Bod 5. Pozri tiež rozsudky z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft (C-573/12, EU:C:2014:2037, bod 66), a z 11. septembra 2014, Essent Belgium (C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192, bod 77).

38 — Pripomínam, že Súdny dvor, ktorý v rozsudku z 10. decembra 1968, Komisia/Taliansko (7/68, EU:C:1968:51), prijal širokú definíciu pojmu „tovar“, a to tak, že zahŕňa všetky „výrobky oceniteľné peniazmi a ktoré ako také môžu byť predmetom obchodných transakcií“ (s. 626) (pozri tiež v tomto zmysle rozsudok zo 14. apríla 2011 Vlaamse Dierenartsenvereniging a Janssens, C-42/10, C-45/10 a C-57/10, EU:C:2011:253, bod 68, ako aj citovanú judikatúru), a výslovne uznal, že elektrická energia predstavuje tovar (pozri rozsudok zo 17. júla 2008, Essent Netwerk Noord a i., C-206/06, EU:C:2008:413, bod 43 a citovanú judikatúru).

39 — Pozri v tomto zmysle rozsudky z 20. marca 1990, Du Pont de Nemours Italiana (C-21/88, EU:C:1990:121, bod 13), a zo 16. mája 1991, Komisia/Taliansko (C-263/85, EU:C:1991:212).

40 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

41 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

42 — Pozri v príslušnom poradí bod 76 a bod 89.

92. Po pripustení tejto zásady Súdny dvor preskúmal proporcionalitu prekážky slobody pohybu vyplývajúcej z vnútroštátnych systémov podpory zelenej elektrickej energie.

93. Treba vykonať to isté posúdenie proporcionálnej povahy vnútroštátnych opatrení dotknutých vo veci samej a zistiť, či tieto opatrenia sú nevyhnutné a naozaj zodpovedajú cieľu podpory využívania obnoviteľných zdrojov energie.

94. Pokiaľ ide v prvom rade o schopnosť vnútroštátnych opatrení dotknutých vo veci samej dosiahnuť sledovaný cieľ, treba uviesť, že na rozdiel od systémov podpory skúmaných v rámci vecí, v ktorých boli vydané rozsudky z 1. júla 2014, Ålands Vindkraft [43], a z 11. septembra 2014, Essent Belgium [44], ktoré sú koncipované tak, aby prispievali priamo k výrobe zelenej elektrickej energie, [45] opatrenia bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie, o ktoré ide vo veci samej, neuprednostňujú priamo výrobcov, pretože výhodu z nich čerpajú v prvom rade dodávatelia a prípadne spotrebitelia pod podmienkou, že dodávatelia na nich prenesú výhodu, ktorá im vyplýva z bezplatnosti distribúcie.

95. Zdá sa však, že tieto opatrenia sú vhodné na dosiahnutie sledovaného cieľa, keďže zrušením nákladov na distribúciu podnecujú dodávateľov, aby zvýšili podiel zelenej elektrickej energie v ich ponuke na dodávku energií, a preto prispievajú, hoci nepriamo, k zvýšeniu dopytu korelatívne uprednostnením zvýšenia využívania obnoviteľných zdrojov energie vo výrobe elektrickej energie.

96. Článok 4 ods. 1 smernice 2001/77 predstavuje okrem toho indíciu toho, že na účely kvalifikácie pomoci ako systému podpory nezáleží na tom, či je pomoc priama alebo nepriama, pretože toto ustanovenie vkladá do definície takéhoto systému akýkoľvek mechanizmus, ktorým výrobca elektrickej energie čerpá pomoc, či už „priamu alebo nepriamu“ na základe právnej úpravy prijatej verejnými orgánmi.

97. Pokiaľ ide v druhom rade o to, či vnútroštátne opatrenia dotknuté vo veci samej nepresahujú to, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa, treba konštatovať, že Súdny dvor, na základe okolnosti, že normotvorca Únie uložil rôznym členským štátom povinnosť stanoviť vnútroštátne ciele na účely spravodlivého rozdelenia úsilia dosiahnuť dohodu, pričom sa zohľadnia rozdiely týkajúce sa východiskových situácií, možností rozvoja výroby energie z obnoviteľných zdrojov energie a ponúk dodávky energií, pripustil, že systémy podpory môžu zahŕňať územné obmedzenia, keďže iniciatíva na vnútroštátnej úrovni sa považuje za vhodnejšiu ako akty plánované na úrovni Únie.

98. Hoci sa nestotožňujem s týmto prístupom, nevidím žiadny podstatný rozdiel medzi územnými obmedzeniami týkajúcimi sa systémov podpory založených na povinnosti nákupu v určitej oblasti zásobovania alebo na základe zelených certifikátov a územným obmedzením systému bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie, o aké ide vo veci samej, ktorého cieľom je prispieť k tomu, aby Belgické kráľovstvo dosiahlo environmentálne ciele týkajúce sa zníženia emisií skleníkových plynov. Podobne ako systém zelených certifikátov sleduje opatrenie bezplatnej distribúcie podľa úvodných ustanovení nariadenia zo 4. apríla 2003 podporu decentralizovanej výroby zelenej elektrickej energie v miestnych zariadeniach.

99. V dôsledku toho treba na prvú a druhú prejudiciálnu otázku odpovedať tak, že články 28 a 30 ES sa majú vykladať v tom zmysle, že nebráni takej vnútroštátnej právnej úprave, akou je právna úprava vo veci samej, ktorá tým, že vyhradila výhodu bezplatnej distribúcie zelenej elektrickej energie len pre výrobné zariadenia priamo pripojené k distribučným sústavám nachádzajúcim sa v dotknutom členskom štáte alebo v regióne na území tohto štátu, vylučuje výrobné zariadenia nachádzajúce sa v iných členských štátoch.

43 — C-573/12, EU:C:2014:2037.

44 — C-204/12 až C-208/12, EU:C:2014:2192.

45 — Pozri v príslušnom poradí bod 95 a bod 98.

## V – Návrh

100. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy zastávam názor, že na otázky položené zo strany Rechtbank van eerste aanleg te Brussel (Súd prvého stupňa v Bruseli, Belgicko) treba odpovedať tak, že pravidlá zákazu diskriminácie, ktoré obsahuje jednak článok 12 ES, smernica Európskeho parlamentu a Rady 96/92/ES z 19. decembra 1996 o spoločnej právnej úprave vnútorného trhu s elektrickou energiou, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2003/54/ES z 26. júna 2003 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrickou energiou a o zrušení smernice 96/92/ES a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/77/ES z 27. septembra 2001 o podpore elektrickej energie vyrábanej z obnoviteľných zdrojov energie na vnútornom trhu s elektrickou energiou, a jednak články 28 a 30 ES, sa majú vykladať v tom zmysle, že nebránia takej vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava vo veci samej, ktorá tým, že vyhradila výhodu bezplatnej distribúcie elektrickej energie vyrábanej z obnoviteľných zdrojov energie len pre výrobné zariadenia priamo pripojené k distribučným sústavám nachádzajúcim sa v dotknutom členskom štáte alebo v regióne na území tohto štátu, vylučuje výrobné zariadenia nachádzajúce sa v iných členských štátoch.